

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14174486>

O'ZBEKISTONDA FUTBOLNING RIVOJLANISHI

To'xtayev Juma Jo'rayevich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM katta o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada O'zbekistonda futbolning kelib chiqishi, rivojlanishi haqida ma'lumot berilgan. Futbolning keng ommalashishi va eng avval rivojlanishni boshlagan hududlar bayon etilgan.

***Kalit so'zlar.** Futbol, sport, infrastruktura, jamoa, statistik tahlil, chempionat, natija, murabbiy, o'yinchi.*

РАЗВИТИЕ ФУТБОЛА В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

В данной статье представлена информация о зарождении и развитии футбола в Узбекистане. Описана повсеместная популярность футбола и регионы, где он начал развиваться первыми.

***Ключевые слова:** Футбол, спорт, инфраструктура, команда, статистический анализ, чемпионат, результат, тренер, игрок.*

DEVELOPMENT OF FOOTBALL IN UZBEKISTAN

ANNOTATION

This article provides information about the origin and development of football in Uzbekistan. The widespread popularity of football and the regions where it began to develop first are described.

***Keywords:** Football, sport, infrastructure, team, statistical analysis, championship, result, coach, player.*

Kirish.

Futbol bugungi kunda jahon sportining eng ommaviy turlardan biri bo'lib, O'zbekistonda ham bu sport turiga katta e'tibor qaratilgan. O'zbekistonda futbol o'zining boy tarixi va rivojlanish jarayoni bilan alohida o'rin egallaydi. Mustaqillikdan keyin futbol O'zbekistonda rivojlanishning yangi bosqichiga ko'tarildi. Bu maqolada O'zbekistonda futbolning rivojlanish tarixi, o'yinchilar va infrastrukturadagi yutuqlar hamda bu yo'nalishda yuzaga kelayotgan muammolar tahlil qilinadi.

Materiallar va metodlar.

Mazkur tadqiqotda O'zbekistonda futbol rivojlanishining turli bosqichlari va jarayonlarini tahlil qilish uchun tarixiy ma'lumotlar va statistik tahlil usullari qo'llanildi. Tadqiqotda O'zbekiston futbol federatsiyasining rasmiy hisobotlari, milliy chempionatlar natijalari, o'yinchilar va murabbiylar bilan o'tkazilgan suhbatlardan foydalanildi. Shu bilan birga, xalqaro miqyosdagi muvaffaqiyatlar ham statistik jihatdan baholandi.

Futbolning rivojlanish joylari Farg'ona, Toshkent, Andijon, Qo'qon va Samarqand edi. Ilk bor futbolni Farg'ona shahrida o'ynaganlar. Xuddi shu yerda 1911 yilning oxirida birinchi futbol jamoasi tashkil topgan. Farg'onada tuzilgan futbol jamoalari soni 1912 yil avgustida "Futbolchilar jamoasi"ga birlashishga yo'l berdi. Bir oz vaqt o'tgach, Toshkentda ham futbol o'ynay boshladilar. Toshkentlik futbol ishqibozlari orasida eng mashhur jamoa - bu TOJIC - "Ташкентское общество любителей спорта" (TSIJ - Toshkent sport ishqibozlari jamiyati) edi. Bu jamiyat 1912 yilda tuzilgan bo'lib, juda qisqa vaqt ichida futbol hamda boshqa sport turlarining rivojlanishi uchun ko'p xizmat qilgan. 1912 yilning ikkinchi yarmida O'zbekistonda futbol o'yini yoyila boshladi. Futbol a'yiniga Qo'qon, Andijon va Samarqandda ham qiziqish orta boshladi. Bu yillardagi eng qiziqarli bosqich albatta Farg'ona, Toshkent, Andijon, Samarqand futbolchilarining uchrashuvi bo'ldi. Toshkentga tashrif buyurgan ilk futbolchilar Samarqand futbolchilar to'garagi (SFT) a'zolari edi [1].

Natijalar.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda futbolning rivojlanishi mustaqillik yillarida sezilarli darajada oshgan. Quyidagi asosiy yutuqlar kuzatilgan:

Infrastrukturaning rivojlanishi: 1990-yillardan beri mamlakatda futbol inshootlari ko'payib, zamonaviy stadionlar va futbol akademiyalari tashkil etildi. Ayniqsa, milliy chempionat doirasidagi musobaqalar uchun mo'ljallangan inshootlar soni ortib, yangi sport inshootlarining qurilishi va mavjudlarining modernizatsiyasi kuzatildi.

Milliy terma jamoaning muvaffaqiyatlari: O'zbekiston milliy terma jamoasi 1994 yildan beri xalqaro maydonlarda ishtirok etib keladi. 2011 yilda Osiyo Kubogida jamoa yarim finalga chiqib, o'zbek futbolining Osiyo darajasidagi kuchli jamoalardan biri ekanligini isbotladi. Shuningdek, yoshlar terma jamoalari ham xalqaro musobaqalarda muvaffaqiyatli natijalarni qo'lga kiritdi.

Futbol maktablarining roli: O'zbekistonda yosh futbolchilarni tayyorlashga katta e'tibor qaratilmoqda. Hozirgi kunda futbol akademiyalari va maktablarida minglab yosh o'yinchilar shug'ullanmoqda. Maktablar O'zbekistondagi professional klublar uchun iqtidorli futbolchilarni tayyorlashda muhim rol o'ynaydi.

Muvaffaqiyatli o'yinchilar: O'zbekistondan xalqaro miqyosda tanilgan futbolchilar yetishib chiqdi. Masalan, Odil Ahmedov, Server Jeparov va Eldor Shomurodov kabi futbolchilar nafaqat milliy darajada, balki xalqaro maydonlarda ham O'zbekiston futbolining rivojlanishiga o'z hissalarini qo'shgan.

Muhokama.

O'zbekistonda futbolning rivojlanishi davom etayotgan bo'lsa-da, ba'zi muammolar mavjud. Birinchidan, professional liganing sifatini oshirish talab etiladi, chunki milliy chempionatning xalqaro miqyosdagi raqobatbardoshligi yetarli emas. Ikkinchidan, futbol infrastrukturasi va yoshlar futboliga qo'shimcha e'tibor berilishi lozim. Yoshlar futbolini rivojlantirish, ularni xalqaro tajriba bilan tanishtirish O'zbekistondagi futbol darajasini yanada oshirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, murabbiylarning malakasini oshirish ham futbolning rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Chet el tajribasini o'rganish va xalqaro

standartlarga moslashish, ayniqsa, futbol o'yin texnikasi va taktikalarini zamonaviylashtirish muhim omil hisoblanadi. O'zbekiston futbolining yanada yuqori darajaga chiqishi uchun iqtisodiy qo'llab-quvvatlash, futbolga sarmoya kiritish va boshqaruv tizimini yangilash kabi chora-tadbirlar ham zarur.

Xulosa.

O'zbekistonda futbolning rivojlanishi davom etayotgan bo'lib, bu jarayonda infratuzilma, yoshlar tarbiyasi va milliy jamoaning muvaffaqiyatlari katta ahamiyat kasb etadi. Yosh avlod futbolchilarini tayyorlash, murabbiylarning malakasini oshirish va professional ligalarni rivojlantirish orqali O'zbekiston futboli xalqaro maydonda yanada muvaffaqiyatlarga erishishi mumkin. Mamlakatda futbolga bo'lgan e'tiborning ortishi futbolning ommaviylashtirishiga va aholining sportga qiziqishining yanada oshishiga olib kelmoqda. Shu sababli, futbol infratuzilmasini yanada rivojlantirish, xalqaro tajribalarni o'rganish va mahalliy darajada o'yin sifatini oshirish uchun tizimli chora-tadbirlar amalga oshirilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Mambetiyarov Nauriz Saparbaevich. O'zbekistonda futbolning rivojlanishi. Science and scientific research in the modern world. 2023.
2. Акромов Р.А. Ёш футболчиларни танлаб олиш ва тайёрлаш. Т., 1989.
3. Акромов Р.А. Игровме и тренировочне нагрузки в футболе. Учебное пособие. Т., Абу Али ибн Сино, 2000.
4. Годик М.А. Спортивная метрология: учебник для институтов физ. культурм. М., ФиС, 1988.
5. Годик М.А. Средства тренировки футболистов//Фан спорта, 2007, №1
6. Botirovich, X. S. (2024). RAQAMLI MUHITDA O'QITISH TEXNOLOGIYALARI VA MODELLARI. *Modern education and development*, 11(3), 155-161.
7. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). TA'LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH (MS POWERPOINT AMALIY DASTURIY TA'MINOT MISOLIDA). *Talqin va tadqiqotlar*, (28).
8. Sunatov, J. R. (2023, December). TA'LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND*

PRACTICAL CONFERENCE on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).

9. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 26-30.

10. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. *Modern Science and Research*, 3(5), 191-195.

11. Botirovich, X. S., Murodullo o'g, J. O. T., & Akbar o'g'li, S. R. (2024). INTERNET VA "KUMUSH ASR" YANGI IMKONIYATLAR VA ISTIQBOLLAR. *Modern education and development*, 11(3), 127-132.

12. Botirovich, X. S. (2024). AVTOMATLASHTIRISH TIZIMLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI QO'LLASH. *GOLDEN BRAIN*, 2(19), 66-70.

13. Маматова, Г. Д., & Кучкаров, Т. С. (2024). Актуальность концепции «Цифровой университет»: литературный обзор отечественных и зарубежных исследований. *Информатика. Экономика. Управление/Informatics. Economics. Management*, 3(1), 0101-0158.

13. Radjabova, I. R. (2024). TALABALARNI OLIY TA'LIMGA MOSLACHUVCHANLIK KOMPETENSIYASINING TARKIBIY QISMLARI VA XUSUSIYATLARI. *GOLDEN BRAIN*, 2(12), 165-170.

14. Sa'dullayev, A., Abdurazzoqov, S., & Asadullayeva, M. (2024). MARKETING OF SOCIAL NETWORKS IN THE MODERN WORLD ROLE IN THE FIELD. *Talqin va tadqiqotlar*.

15. Вахтиyorovna, B. T. (2024). THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 32(1), 16-20.